

Kontrola výkonu rozhodnutí technickými prostředkami¹

Checking the technical means of enforcement

Jaroslav Klátik

Klíčové slová:

elektronizácia, eJustice, elektronické služby, elektronizácia justície, elektronický monitoring, trest domáceho väzenia.

Key words:

electronisation, eJustice, electronic services, electronisation justice, electronic monitoring, home imprisonment.

Úvod

Riešenia elektronizácie justície (eJustice) pokrývajú agendy súdov, prokuratúry, polície, väzensťva a služieb občanov (obete a svedkovia). Hlavným dôvodom na realizáciu projektu „Elektronické služby monitoringu obvinených a odsúdených osôb“, tzv. „ESMO“ bol záväzok Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej aj „MS SR“) definovaný Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky 2012–2014, podľa ktorého sa mal rezort osobitne zamerať na možnosti ukladania alternatívnych trestov a zvýšený dôraz na prevenciu trestnej činnosti. Z vecného pohľadu bola dôvodom na realizáciu projektu takmer úplná absencia elektronických služieb pre oblasť bezpečnosti obyvateľstva, tiež veľmi nízka miera ukladania alternatívnych trestov a napokon dlhodobý nedostatok ubytovacích kapacít vo väzenských zariadeniach. Hlavnými cieľmi projektu bolo zavedenie pohodlných a plne sofistikovaných elektronických služieb MS SR slúžiacich používateľom, tiež vybudovanie integrovaného informačného systému probačnej a mediačnej služby, ktorý umožňuje jej pracovníkom efektívnu prácu so spravovanými agendami, zákonne nariadený monitoring občanov, prácu s informáciami a ich výmenu s ostatnými spolupracujúcimi orgánmi (orgány činné v trestnom konaní, súdy, Zbor väzenskej a justičnej stráže, publikovanie elektronických služieb určených na zvýšenie bezpečnosti občanov (notifikácie) a zavedenie elektronického monitoringu osôb na vybrané zákonné účely pri ukladaní alternatívnych trestov alebo primeraných povinností a obmedzení či predbežných opatrení (domáce väzenie, monitorovanie dodržiavania zákazu priblíženia sa k inej osobe a lokalite, alebo dokonca aj kontrola zákazu požívania alkoholických nápojov) pre počiatočnú cieľovú skupinu 2 000 osôb s možnosťou rozšírenia. Pokiaľ ide o rozsah využitia tohto systému, tak elektronický systém monitoringu osôb by sa mal využívať nielen v oblasti trestného konania – na kontrolu obvinených a odsúdených, ale aj v civilnom konaní. Pomocou technických zariadení sa bude dať kontrolovať dodržiavanie zákazu priblíženia sa alebo aj zákazu požívania alkoholických nápojov. Tento systém, ktorý obstaralo MS SR, umožňuje monitoring 2000 osôb. V rámci toho Vláda SR nakúpila 1000 elektronických monitorovacích náramkov, 500 zariadení na monitoring pomocou GPS signálu, 250 zariadení na telefonický monitoring a aj zariadenia pre probačných a mediačných úradníkov. Súčasťou tohto projektu bolo i vybudovanie systému pre mediáciu a probáciu, ktorý na Slovensku dosiaľ absentoval a pre monitoring osôb je nevyhnutný. V rámci neho bude MS SR vedieť poskytovať viac ako 70 nových elektronických služieb.

1. Elektronické služby monitoringu obvinených a odsúdených osôb (ESMO)

Elektronický monitoring obvinených a odsúdených osôb v slovenských podmienkach ako inovatívna služba môže rozhodne umožniť flexibilnejšie ukladanie alternatívnych trestov a využitie e-služieb. E-služby pokrývajú aj také oblasti, ako sú prípady domáceho násillia, drobných krádeží, obťažovania, neprispôsobivého susedského správania a pod. Využitie elektronického monitorovania možno v zásade pri všetkých troch základných etapách trestnej justície, t.j. pred samotným súdnym rozhodnutím o vine, ako súčasť alternatívneho trestu voči trestu odňatia slobody, po prepustení ako súčasť probačného dohľadu. Na základe toho bol prijatý zákon č. 78/2015 Z. z. o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „zákon o kontrole“) a vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 225/2015 Z.

¹ Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-15-0437.

z., ktorou sa ustanovuje suma náhrady nákladov výkonu kontroly technickými prostriedkami². Cieľom zákona bolo vytvoriť legislatívne podmienky pre reálne využívanie kontroly dodržiavania niektorých (najmä súdnych) rozhodnutí technickými prostriedkami so zámerom zlepšenia využívania alternatívnych trestov alebo odklonov v trestnom konaní a realizácia vybraných opatrení Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT) v oblasti výkonu trestu odňatia slobody a väzby. Ministerstvo spravodlivosti spustilo v roku 2013 projekt Elektronického systému monitoringu obvinených a odsúdených (ESMO), ktorý bol spolufinancovaný Európskou úniou z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja prostredníctvom Operačného programu Informatizácia spoločnosti. Jedným z cieľov projektu bolo naplnenie pôvodných cieľov trestných rekodifikácií a zavedenie funkčného systému kontroly technickými prostriedkami, ako aj podpora využívania odklonov a alternatívnych trestov. Vzhľadom na možnosti, ktoré toto technické riešenie ponúka sa súčasne navrhlo rozšírenie využitia kontroly technickými prostriedkami aj pri výkone ďalších rozhodnutí vydávaných v trestnom konaní. Ide o rozhodnutia, ktorými sa ukladajú niektoré ďalšie alternatívne tresty (trest zákazu pobytu, trest zákazu účasti na verejných podujatiach) alebo ktorými sa ukladajú niektoré primerané obmedzenia alebo povinnosti spravidla v rámci probačného dohľadu (podmienečný odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom, podmienečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, podmienečné zastavenie trestného stíhania, nahradenie väzby). V snahe posilniť ochranu obetí domáceho násillia sa súčasne navrhlo umožniť využitie kontroly výkonu rozhodnutia aj v prípade nariadeného neodkladného opatrenia (predtým predbežného opatrenia) v civilnom konaní, ktorým sa účastníkovi konania (agresorovi) nariaďuje, aby nevstupoval dočasne do domu alebo bytu, v ktorom býva osoba, vo vzťahu ku ktorej je dôvodne podozrivý z násillia. Okrem využitia kontroly výkonu rozhodnutia v rámci trestného konania a civilného sa umožňuje použitie technických prostriedkov aj v rámci kontroly odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody³.

2. Prínosy využitia technických prostriedkov

Očakávané prínosy právnej úpravy o kontrole technickými prostriedkami sú:

- a) zvýšenie bezpečnosti občanov pomocou zavedenia elektronických služieb. Projekt ESMO a zákon o kontrole v konečnom dôsledku vytvára predpoklady k prelomu v boji s drobnou kriminalitou a neprispôsobivým správaním. Tam, kde sa doteraz systém probácie ukázal ako málo efektívny, nová technológia umožní ďaleko flexibilnejšiu a v konečnom dôsledku účinnejšiu kontrolu výkonu rozhodnutí i napríklad tých, ktorými je uložený alternatívny trest;
- b) zlepšená sociálna inklúzia odsúdených a zníženie recidívy Tradičný trest odňatia slobody a umiestnenie odsúdeného v ústave na výkon trestu je ostrakizujúci a sťažuje prepusteným na slobodu zaradenie do riadneho života. Naproti tomu uloženie alternatívnych trestov zasahuje do života odsúdeného v obmedzenej miere, ktorá odsúdenému umožňuje ďalej vykonávať svoju prácu a viesť doterajší rodinný život. V skutočnosti alternatívny trest dokonca posilňuje vedenie riadneho života (napr. zákaz vychádzok v noci). Preto aj sociálna inklúzia po skončení trestu je omnoho jednoduchšia a pravdepodobnosť recidívy nižšia;
- c) zefektívnenie práce probačných a mediačných úradníkov. Probační a mediační úradníci budú mať k dispozícii nástroje, ktoré budú namiesto nich vykonávať rutinné úkony zabezpečujúce kontrolu dodržiavania podmienok výkonu rozhodnutia. Rovnako budú mať k dispozícii komplexný agendový informačný systém pre spracovanie agendy probácie, mediácie a technickej kontroly výkonu rozhodnutí;
- d) zníženie nákladov na výkon trestu Alternatívne tresty môžu byť nielen efektívnejšie, ale náklady spojené s ich výkonom sú podstatne nižšie;
- e) zvýšenie dôvery k alternatívnym trestom. Zákon o kontrole prináša technológiu dôveryhodnej a spoľahlivej kontroly výkonu trestu, ktorá umožní reálnejšie využitie alternatívnych trestov;
- f) ochrana pred domácim násillím. Služba elektronického ho monitoringu predstavuje silný nástroj varovania pre obe domáceho násillia. Obet domáceho násillia môže prostredníctvom využitia technických prostriedkov s dostatočným predstihom zistiť, že sa v jej blízkosti nachádza násillník.

Realizácia projektu ESMO, ako aj príprava samotného návrhu zákona bola v pôsobnosti medzirezortnej pracovnej skupiny, v ktorej mali zastúpenie ako ústredné orgány štátnej správy, tak aj súdy, prokuratúra, Zbor väzenskej a justičnej stráže a akademická obec. Pri koncipovaní právnej úpravy sa vychádzalo z obdobných úprav v iných štátoch. V súčasnosti umožňujú rovnaký alebo obdobný systém kontroly technickými prostriedkami práve

² Šimovček I. Trestné právo procesné. 2. rozšírené vydanie / I. Šimovček a kol. – Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. – S. 370.

³ Mašlanyová D. Trestné právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť. 2. doplnené a prepracované vydanie / D. Mašlanyová a kol. – Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. – S. 148.

poriadky týchto štátov: Rakúsko, Švajčiarsko, Česká republika, Nórsko, Škótsko, Veľká Británia, Belgicko, Holandsko, Kanada, Spojené štáty americké, Austrália, Nový Zéland, Juhoafrická republika, Singapur a Brazília. V tejto súvislosti MS SR nadviazalo účinnú a efektívnu medzinárodnú spoluprácu s Ministerstvom spravodlivosti Českej republiky a rovnako aj s úradom Probačnej a mediačnej služby Českej republiky, ktorých poznatky a skúsenosti boli cenným príspevkom pri tvorbe slovenskej právnej úpravy. Zákon o kontrole vychádza z Odporúčania CM/Rec(2014)4 Výboru ministrov členských štátov o elektronickom monitoringu (prijaté Výborom Ministrov 19. februára 2014 na 1192. stretnutí zástupcov ministrov), pričom súčasne môže prispieť k lepšiemu uplatňovaniu zákona č. 533/2011 Z. z. o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá trestná sankcia nespojená s odňatím slobody alebo probačné opatrenie na účely dohľadu v Európskej únii, ktorý predstavuje transpozíciu Rámcového rozhodnutia Rady 2008/947/SVV z 27. novembra 2008 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na rozsudky a probačné rozhodnutia na účely dohľadu nad probačnými opatreniami a alternatívnymi sankciami (Ú.v. EÚ L 337, 16.12.2008) v znení Rámcového rozhodnutia Rady 2009/299/SVV z 26. februára 2009 (Ú.v. EÚ L 081, 27.3.2009). Kontrola technickými prostriedkami nie je sankčným mechanizmom, ale je nástrojom kontroly výkonu zákonom ustanovených rozhodnutí, ktorými sa ukladajú zákazy, povinnosti alebo obmedzenia (sankcie). Kontrolovaná osoba sa bude podieľať na náhrade nákladov, ktoré štátu budú vznikať s prevádzkou technických zariadení. Z legislatívno-technického hľadiska sa pristúpilo na základe vykonaných analýz k spracovaniu problematiky kontroly technickými prostriedkami formou samostatného zákona, a to aj vzhľadom na fakt, že Trestný zákon a Trestný poriadok v súčasnosti platnom a účinnom znení nevenuje tejto problematike dostatočnú pozornosť z hľadiska normatívneho vymedzenia. Vzhľadom na to, že zákon o kontrole sa týka rozhodnutí, ktoré predstavujú vo svojej podstate legálny a legitímny zásah do ústavných práv (napr. obmedzenie slobody pohybu a pobytu, obmedzenie práva na súkromie) je namieste, aby aj systém kontroly dodržiavania týchto rozhodnutí bol upravený právnym predpisom so silou zákona. Z uvedeného dôvodu sa zákonná právna úprava nevyhýba (v nevyhnutnej miere) popri štandardných hmotnoprávných a procesnoprávných normách, ani normám technického charakteru. Povaha právnej úpravy a jej obsah v konečnom dôsledku vylučuje jej zakomponovanie do procesných kódexov (duplicitná úprava v oboch procesných kódexoch), a preto je namieste úprava matérie v samostatnom novom zákone. Návrh zákona v čl. I je rozdelený do štyroch častí. V prvej časti sa vymedzuje predmet právnej úpravy a základné pojmy používané v návrhu zákona. V druhej časti sa upravujú samotné technické prostriedky a podmienky ich použitia. V tretej časti je upravený priebeh kontroly technickými prostriedkami. Vo štvrtnej časti sa navrhuje úprava pôsobnosti orgánov verejnej moci participujúcich na výkone kontroly technickými prostriedkami a spoločných ustanovení. Charakter tohto zákona je špecifický v tom zmysle, že k jeho aplikácii bude prichádzať len v prípadoch, ak súd alebo prokurátor vydá rozhodnutie, s ktorým zákon spája účinok v podobe možnosti alebo povinnosti použitia kontroly technickými prostriedkami a súčasne, ak táto kontrola bude nariadená (okrem prípadu, ak je kontrola povinná zo zákona).

3. Kontrola výkonu rozhodnutia technickými prostriedkami

Nariadenie kontroly výkonu rozhodnutia technickými prostriedkami prichádza podľa Trestného zákona, Trestného poriadku a Civilného sporového poriadku do úvahy pri týchto rozhodnutiach:

- a) rozhodnutie, ktorým sa ukladá trest domáceho väzenia alebo ktorým sa premieňa trest odňatia slobody na trest domáceho väzenia;
- b) rozhodnutie, ktorým sa ukladá trest zákazu pobytu;
- c) rozhodnutie, ktorým sa ukladá trest zákazu účasti na verejných podujatiach;
- d) rozhodnutie, ktorým sa ukladá ochranný dohľad, ak sa súčasne uložili primerané obmedzenia a povinnosti, ktorých povaha pripúšťa kontrolu technickými prostriedkami;
- e) rozhodnutie, ktorým sa ukladá probačný dohľad pri podmienenečnom odklade výkonu trestu odňatia slobody, ak sa súčasne uložili primerané obmedzenia a povinnosti, ktorých povaha pripúšťa kontrolu technickými prostriedkami;
- f) rozhodnutie, ktorým sa ukladá probačný dohľad pri podmienenečnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody, ak sa súčasne uložili primerané obmedzenia a povinnosti, ktorých povaha pripúšťa kontrolu technickými prostriedkami;
- g) rozhodnutie, ktorým sa podmienenečne zastavuje trestné stíhanie, ak sa súčasne uložili primerané obmedzenia a povinnosti, ktorých povaha pripúšťa kontrolu technickými prostriedkami;
- h) nariadenie neodkladného opatrenia podľa § 325 ods. 3 Civilného sporového poriadku, ak sa nariadila kontrola technickými prostriedkami.

Kontrola výkonu rozhodnutí, a to najmä v trestnom konaní, má špecifickú povahu. Tento inštitút je upravený v Trestnom poriadku vo všeobecnej rovine, pričom metódy a postupy jej výkonu sú dané kompetenciami probač-

ného a mediačného úradníka, ktorý je orgánom vykonávajúcim kontrolu výkonu rozhodnutia (trestu, ochranného opatrenia a pod.). Kontrola technickými prostriedkami je jednou z metód výkonu kontroly rozhodnutia v trestnom konaní a jej aplikácia nevylučuje aplikáciu iných metód kontroly toho istého rozhodnutia (napr. návšteva odsúdeného v mieste výkonu trestu domáceho väzenia). Pojem „kontrola technickými prostriedkami“, je prevzatý z aktuálneho znenia § 53 ods. 2 TZ. Jeho obsahové vymedzenie vyplýva z osobitnej zákonnej úpravy v čl. I. Kontrola technickými prostriedkami nepredstavuje sankčný mechanizmus, ale jej účelom je zabezpečiť riadne vykonanie rozhodnutia, ktorým sa ukladá napr. trestná sankcia. Rozhodnutie je vymedzené ako vykonateľné rozhodnutie súdu (trestné konanie, civilné konanie) alebo prokurátora (podmienečné zastavenie trestného stíhania v trestnom konaní). Bez rozhodnutia súdu (prokurátora) nebude kontrola technickými prostriedkami možná. Berúc do úvahy navrhované zmeny v trestných kódexoch platí, že súd (prokurátor) bude kontrolu technickými prostriedkami nariadovať samostatným výrokom v rozhodnutí, ktorým ukladá sankciu alebo primerané obmedzenia a povinnosti. Jedinou výnimkou je rozhodnutie súdu (rozsudok, trestný rozkaz), ktorým ukladá trest domáceho väzenia. Pri tomto treste sa používa kontrola technickými prostriedkami priamo zo zákona bez toho, aby ju bolo potrebné osobitne nariadovať, t. j. je obligatórna, resp. je imanentnou súčasťou trestu domáceho väzenia. Vo všetkých ostatných prípadoch ide o fakultatívnu možnosť (spôsob) kontroly výkonu rozhodnutia, a preto je potrebné o jej využití rozhodnúť osobitným výrokom (t. j. nariadiť ju). Pojem „technické prostriedky“ je taktiež prevzatý z platnej právnej úpravy ust. § 53 ods. 2 TZ. Zákon o kontrole v druhej časti pomenúva jednotlivé technické prostriedky, popisuje ich základnú funkcionálnu a definuje podmienky ich použitia. Podľa tohto zákona ide o zariadenia, ktoré má kontrolovaná osoba pripevnené k telu (náramok na členku), ktoré je kontrolovaná osoba alebo chránená osoba povinná len nosiť pri sebe (zariadenie na určenie polohy kontrolovanej osoby, zariadenie varovania blízkosti), zariadenia, ktoré sa umiestnia v obydlí kontrolovanej osoby a zariadenie, ktoré používa probačný a mediačný úradník. Všetky tieto zariadenia budú komunikovať s centrálnym monitorovacím systémom, čím sa zabezpečí komplexný prehľad o prípadných porušeníach podmienok výkonu trestu, resp. rozhodnutia. „Kontrolovaná osoba“ je zákonom vymedzená ako fyzická osoba, ktorá je dotknutá rozhodnutím tak, že sa jej ukladá určitý zákaz, povinnosť alebo obmedzenie a súčasne je zo zákona alebo na základe rozhodnutia povinná podrobiť sa kontrole technickými prostriedkami (táto povinnosť vyplýva z procesných predpisov). Vzhľadom na možnosti využitia kontroly technickými prostriedkami v intenciách úpravy procesných kódexov ide buď o obvineného, obžalovaného a odsúdeného v trestnom konaní alebo o osobu, ktorá je dôvodne podozrivá z domáceho násillia. Pojem „chránená osoba“ si vyžaduje osobitnú definíciu, a to z dôvodu zamedzenia jeho zamieňania s pojmom chránenej osoby tak ako ho používa Trestný zákon v ust. § 139 TZ. O chránenej osobe možno hovoriť len v prípadoch kontroly výkonu rozhodnutia, ktorým sa ukladá zákaz priblíženia sa na určitú vzdialenosť. Osoba, ktorá je nositeľom povinnosti zákaz priblížiť sa je kontrolovanou osobou, osoba, ktorá je takýmto rozhodnutím chránená, je chránenou osobou. Právna úprava obsahuje osobitné ustanovenia v prípade, ak je chránenou osobou maloleté dieťa. „Operačné stredisko“ je definované ako pracovisko, ktoré prevádzkuje centrálny monitorovací systém a ktoré zabezpečuje pre probačných a mediačných úradníkov technickú podporu pri realizácii ich oprávnení a povinností. Podľa zákona činnosť operačného strediska zabezpečuje MS SR (§ 29 písm. „c“ návrhu zákona). Základnou úlohou operačného strediska je poskytnúť probačným a mediačným úradníkom technickú podporu pri výkone samotnej kontroly technickými prostriedkami, ako aj pri preverovaní splnenia podmienok výkonu kontroly technickými prostriedkami. „Centrálny monitorovací systém“ je informačný systém, ktorý je používaný pri výkone kontroly technickými prostriedkami. Tento informačný systém bude komunikovať s jednotlivými technickými prostriedkami a monitorovať priebeh kontroly zaznamenávaním bezpečnostných a prevádzkových incidentov. Centrálny monitorovací systém sa definuje v § 30 ods. 1 ako súčasť Centrálného informačného systému súdnicstva, čím sa vymedzuje aj jeho detailnejšia regulácia, a to prostredníctvom právnej úpravy obsiahnutej v § 79 až 82 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a konečnom dôsledku aj vzťah k zákonu č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení zákona č. 214/2014 Z. z. „Bezpečnostný incident“ predstavuje jeden z ústredných pojmov zákona o kontrole. Zaznamenanie bezpečnostného incidentu je dôležitý momentom kontroly technickými prostriedkami, nakoľko poukazuje na porušenie povinnosti, zákazu alebo obmedzenia vyplývajúceho z rozhodnutia. Komplexný prehľad o bezpečnostných incidentoch naplňa samotnú podstatu inštitútu kontroly technickými prostriedkami. Jeho preverenie probačným a mediačným úradníkom a následné posúdenie sudcom môže viesť napríklad k záveru, že kontrolovaná osoba porušuje podmienky výkonu trestu domáceho väzenia, čo môže viesť k premene trestu na trest odňatia slobody. „Prevádzkový incident“ je druhým typom incidentu zaznamenávaným centrálnym monitorovacím systémom. Na rozdiel od bezpečnostného incidentu prevádzkový incident nevedie ku konštatovaniu porušenia podmienok výkonu rozhodnutia. Ako z názvu vyplýva, jeho podstata spočíva v samotnej prevádzke technických prostriedkov, napríklad vybitie batérie zariadenia alebo jeho porucha. Nie je vylúčené, že prevádzkový incident je v skutočnosti bezpečnostným incidentom (napríklad úmyselné poškodenie zariadenia v snahe vyhnúť sa monitoringu).

4. Technické prostředky při kontrole výkonu rozhodnutí

Súd (prokurátor) nerozhoduje o použití konkrétnych technických prostriedkoch, ale vo výroku rozhodnutia len nariadi kontrolu výkonu rozhodnutia technickými prostriedkami. To, ktoré technické prostriedky sa na základe rozhodnutia majú použiť, definuje priamo zákon v závislosti na povahe rozhodnutia a jeho výroku, ktorý obsahuje predmetný zákaz, povinnosť či obmedzenie. Súčasne je potrebné mať na pamäti, že v prípade trestu domáceho väzenia nebude dochádzať k nariadeniu kontroly technickými prostriedkami. Z hľadiska funkcionality technických prostriedkov je dôležité uviesť, že tieto sú používané vždy v spojení s centrálnym monitorovacím systémom, ktorý bude komunikovať s technickými prostriedkami (dátový prenos údajov) a zaznamenávať bezpečnostné a prevádzkové incidenty. Právna úprava je koncipovaná tak, aby očakávaný technologický rozvoj nemal bezprostredný vplyv na normatívnu úpravu a nevyvolával bezprostrednú potrebu novelizácie zákona pri zavádzaní nových technológií, ktoré bude možné postupom času využiť pri kontrole technickými prostriedkami, a teda z uvedeného dôvodu je funkcionality technických prostriedkov zákonom popísaná s potrebnou mierou zovšeobecnenia. Technické prostriedky sú majetkom štátu, ktorého správu bude vykonávať MS SR, a to podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov. Základným prvkom v rámci technických prostriedkov je osobné identifikačné zariadenie – aktuálne v podobe náramku, ktorý sa upevní na telo kontrolovanej osoby, a to spravidla na jej členok. Účelom tohto zariadenia je primárne zabezpečiť jednoznačnú identifikáciu kontrolovanej osoby (zariadenie bude v centrálnom monitorovacom systéme spárované s údajmi konkrétnej fyzickej osoby). Toto technické zariadenie v kombinácii s inými zariadeniami súčasne umožní monitorovanie pohybu alebo pobytu kontrolovanej osoby vysielaním rádiodreknvenčného signálu. Kontrolovaná osoba bude povinná strpieť upevnenie tohto zariadenia na svojom tele počas celého trvania kontroly výkonu rozhodnutia technickými prostriedkami. Prípadné pokusy zasiahnuť do tohto zariadenia alebo poškodiť prípadne zničiť ho budú vyhodnocované ako bezpečnostné incidenty. Zariadenie na kontrolu prítomnosti bude umiestnené v obydlí kontrolovanej osoby, pričom na základe komunikácie s osobným identifikačným zariadením umožní kontrolovať prítomnosť kontrolovanej osoby v určenom čase na určenom mieste (obydlí). V súčasnosti má toto zariadenie podobu domácej monitorovacej stanice a bude sa využívať v prípade trestu domáceho väzenia. Toto zariadenie komunikuje s osobným identifikačným zariadením, ktorého rádiodreknvenčný signál prijíma a vyhodnocuje prítomnosť (nepřítomnosť) kontrolovanej osoby na určenom mieste a v určenom čase v súlade s rozhodnutím súdu. V prípade porušenia podmienok výkonu trestu domáceho väzenia bude toto zariadenie signalizovať túto skutočnosť operačnému stredisku, ktoré túto informáciu odovzdá príslušnému probačnému a mediačnému úradníkovi. Vzhľadom na funkcionality tohto zariadenia je nevyhnutné, aby kontrolovaná osoba strpela jeho umiestnenie v obydlí, v ktorom sa vykonáva trest domáceho väzenia. Prostredníctvom zariadenia na určenie polohy kontrolovanej osoby je možné vykonávať kontrolu rozhodnutia, ktorým sa ukladá trest zákazu pobytu, trest zákazu účasti na verejných podujatiach, či kontrolu dodržiavania uložených primeraných povinností a obmedzení, nakoľko toto zariadenie v príslušnej kombinácii s ostatnými technickými prostriedkami, v tomto prípade s osobným identifikačným zariadením, umožňuje zistenie pohybu a pobytu kontrolovanej osoby vo vymedzenom čase a priestore zaznamenávaním jej aktuálnej geografickej polohy v centrálnom monitorovacom systéme. Avšak k analýze údajov spojených s pohybom a pobytom kontrolovanej osoby vo vzťahu ku určitému času alebo priestoru a k zisteniu aktuálnej geografickej polohy kontrolovanej osoby v konkrétnom reálnom čase a priestore prichádza až vtedy, ak nastane bezpečnostný incident, t. j. ak kontrolovaná osoba poruší uložený zákaz, obmedzenie alebo povinnosť. Zariadenie má v súčasnosti podobu komunikačného zariadenia (mobilu), ktoré veľkosťou umožňuje jeho bežné nosenie. Vzhľadom na funkcionality tohto zariadenia je nevyhnutné, aby kontrolovaná osoba mala toto zariadenie vždy so sebou. Ak má byť zabezpečený účel výkonu rozhodnutia – v tomto prípade rozhodnutia, ktorým sa ukladá zákaz priblíženia sa ku chránenej osobe, je nevyhnutné, aby chránená osoba mala pri sebe toto zariadenie. V opačnom prípade nebude technicky možné zabezpečiť kontrolu výkonu rozhodnutia technickými prostriedkami. Na tento účel sa ukladá chránenej osobe povinnosť mať pri sebe zariadenie varovania blízkosti. Táto zákonná povinnosť však nebude vynútiteľná, resp. s jej porušením nie je spojená žiadna sankcia – jediný negatívny dôsledok jej porušenia je riziko bezprostredného kontaktu kontrolovanej osoby a chránenej osoby, a teda vystavenie sa riziku kontaktu s potenciálnym agresorom. Je teda v záujme chránenej osoby nevystavovať sa tomuto riziku a rešpektovať povinnosť chrániť sa tým, že bude mať pri sebe toto zariadenie. Hlasové overenie prítomnosti kontrolovanej osoby na diaľku v určenom čase a na určenom mieste telefonicky pomocou hlasovej identifikácie založenej na unikátnom hlasovom podpise umožňuje kontrolu výkonu rozhodnutia, ktorým je uložený trest zákazu účasti na verejných podujatiach prípadne trest domáceho väzenia. Hlasové overenie prítomnosti kontrolovanej osoby prebieha prostredníctvom biometrickej identifikácie založenej na hlasovom podpise ako digitálnej reprezentácii jedinečných vlastností jednotlivca (hlasivky, frekvencia, rytmus).

5. Podmienky výkonu kontroly technickými prostriedkami

Podmienky výkonu kontroly technickými prostriedkami – to znamená splnenie právnych a technických podmienok, bez ktorých súd nemôže nariadiť kontrolu technickými prostriedkami, t. j. treba ich posudzovať pred rozhodnutím súdu v konaní, z ktorého môže vziť rozhodnutie, ktoré je podkladom pre samotnú kontrolu technickými prostriedkami (trestné konanie, občianske súdne konanie). Druhá kategória sú podmienky použitia technických prostriedkov, ktoré hovoria o tom, ako sa môžu a majú technické prostriedky použiť, resp. aké sú medze ich použitia (ako sa nesmú použiť). V tomto prípade sa teda neskúma ich splnenie, ale určujú sa súčasne s rozhodovaním o treste alebo v nadväznosti na rozhodnutie o treste (zákaze, povinnosti, obmedzení). Podmienky výkonu kontroly technickými prostriedkami sú dvojakého charakteru – rýdzo technického alebo osobného a právneho. Základnou podmienkou nariadenia kontroly technickými prostriedkami je ich dostupnosť. Štát, resp. MS SR disponuje obmedzeným počtom technických prostriedkov. Preto je potrebné pred rozhodnutím súdu (prokurátora) v prvom rade skúmať, či sú do úvahy prichádzajúce technické prostriedky k dispozícii. Rovnako je potrebné skúmať, či sú vytvorené v mieste ich použitia vhodné materiálo-technické podmienky typu dostupnosť GPS signálu, pokrytie GSM signálom, prípojka k elektrickej sieti, pevná telefónna linka, vhodné miesto na umiestnenie domácej monitorovacej stanice. Osobitnú podmienku nariadenia kontroly technickými prostriedkami predstavuje súhlas chránenej osoby. Môžu však nastať situácie alebo skutočnosti, ktoré dočasne alebo natrvalo ovplyvnia podmienky, ktoré boli rozhodujúce pre nariadenie kontroly technickými prostriedkami. V týchto prípadoch je potrebné, aby probačný a mediačný úradník preskúmal vzniknutú situáciu a o veci informoval sudcu alebo prokurátora, ktorý nariadil kontrolu výkonu rozhodnutia technickými prostriedkami. Následne bude vecou súdu alebo prokurátora, aby rozhodli o ďalšom postupe, t. j. či sa preruší kontrola technickými prostriedkami (dočasná zmena podmienok; napr. dočasná strata obydli, kde sa vykonáva trest domáceho väzenia, dočasné odpojenie od elektriny a pod.) alebo či sa táto kontrola ukončí (trvalá zmena/zánik podmienok neumožňujúca ďalšie trvanie kontroly technickými prostriedkami). Právnym základom využitia inštitútu kontroly výkonu rozhodnutia technickými prostriedkami je rozhodnutie súdu pri využívaní alternatívnych foriem trestania a rozhodnutie prokurátora pri využívaní odklonu v trestnom konaní. Inštitút „režim použitia technických prostriedkov“ bude plniť dve funkcie – zabezpečenie použitia technických prostriedkov len v nevyhnutnom rozsahu a konkretizovanie podstaty zákazu, povinnosti alebo obmedzenia, t. j. výrokovej časti rozhodnutia, z ktorej bude zrejmé, kto je kontrolovanou a chránenou osobou, kde sa má vykonať trest domáceho väzenia, ktoré sú zakázané priestory, v akom čase trvá povinnosť zdržiavať sa v obydli, aká bude frekvencia hlasového overovania prítomnosti kontrolovanej osoby a pod. Súčasne bude podkladom pre operačné stredisko pri aktivácii tohto režimu v centrálnom monitorovacom systéme. Samotná kontrola technickými prostriedkami je vždy spojená s centrálnym monitorovacím systémom. Účelom tohto prepojenia je zabezpečiť monitoring priebehu kontroly technickými prostriedkami zaznamenávaním bezpečnostných incidentov a prevádzkových incidentov. Jednotlivé technické prostriedky komunikujú s centrálnym monitorovacím systémom na báze odosielania informácií, ktoré vyhodnocuje zaznamenáva operačné stredisko a informuje o nich probačného a mediačného úradníka. Cieľom je umožniť probačnému a mediačnému úradníkovi kedykoľvek si vyžiadať informácie o priebehu kontroly technickými prostriedkami.

Záver

Ako každý proces aj kontrola technickými prostriedkami má svoj koniec. Právna úprava rozlišuje tri spôsoby jej ukončenia. V prvom prípade ide o situáciu, kedy sa kontrola skončí ukončením samotného výkonu rozhodnutia. Z povahy veci je zrejmé, že ak je ukončený výkon rozhodnutia, nemožno vykonávať kontrolu technickými prostriedkami, nakoľko niet čo kontrolovať. Druhým spôsobom je ukončenie kontroly predtým než sa vykoná samotné rozhodnutie. Ako dôvod takéhoto postupu prichádza do úvahy zmena podmienok použitia technických prostriedkov, ktorá (spravidla trvalo) neumožňuje ich ďalšie použitie. To znamená, že ak natrvalo odpadnú podmienky použitia technických prostriedkov, je to dôvodom pre skončenie kontroly technickými prostriedkami. V tomto prípade ide o objektívny dôvod ukončenia kontroly výkonu rozhodnutia technickými prostriedkami. Subjektívny dôvod ukončenia kontroly výkonu rozhodnutia technickými prostriedkami na strane kontrolovanej osoby a jeho využitie prichádza do úvahy vtedy, ak samotná kontrolovaná osoba svojím pozitívnym správaním preukáže, že tento typ kontroly výkonu rozhodnutia nie je naďalej potrebný. Cieľom je zohľadniť skutočnosť, že v niektorých prípadoch je trvanie trestu alebo skúšobnej doby uloženej súdom pomerne dlhé (napr. výmera trestu zákazu účasti na verejných podujatiach až na desať rokov, skúšobná doba pri povolení podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody, pri podmienenom upustení od výkonu zvyšku trestu zákazu účasti na verejných podujatiach, od výkonu trestu zákazu pobytu, od výkonu trestu zákazu činnosti v trvaní až päť rokov, pri podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody v trvaní až sedem rokov), pri-

čom súčasné trvanie kontroly technickými prostriedkami za predpokladu dôsledného dodržiavania podmienok uložených trestov alebo iných zákazov, povinností a obmedzení zo strany kontrolovanej osoby nemusí byť proporcionálne účelu, ktorý sa touto kontrolou sleduje. Z uvedeného dôvodu sa preto navrhuje, aby bolo prípustné ukončiť kontrolu technickými prostriedkami aj vtedy, ak kontrolovaná osoba počas kontroly výkonu rozhodnutia technickými prostriedkami spôsobom svojho života preukázala, že kontrola technickými prostriedkami nie je potrebná. Ide o fakultatívny inštitút a jeho využitie je na rozhodnutí súdu, resp. prokurátora, ktorí budú rozhodovať na návrh probačného a mediačného úradníka. Jeho využitie však nebude možné v prípade trestu domáceho väzenia, pri ktorom kontrola technickými prostriedkami je neoddeliteľnou súčasťou tohto trestu. Podobne ako v prípade väzby, aj nástup kontrolovanej osoby do výkonu trestu odňatia slobody bude mať za následok skončenie kontroly technickými prostriedkami. Logickým dôsledkom prerušenia alebo skončenia kontroly technickými prostriedkami je deaktivácia režimu použitia technických prostriedkov a deinštalácia technických prostriedkov, ktorá nastupuje bezprostredne po prerušení alebo skončení kontroly výkonu rozhodnutia technickými prostriedkami. Platná a účinná právna úprava v Trestnom zákone sa zaoberá problematikou kontroly výkonu trestov technickými prostriedkami len v jedinom prípade, a to v prípade trestu domáceho väzenia, pri ktorom umožňuje nariadenie takejto kontroly (§ 53 ods. 1 TZ). Cieľom novelizácie Trestného zákona je jednak precizovanie právnej úpravy ukladania trestu domáceho väzenia v nadväznosti na navrhovanú právnu úpravu v čl. I, a súčasne rozšírenie možnosti využitia kontroly technickými prostriedkami aj v prípade výkonu ďalších (alternatívnych) trestov, ochranného dohľadu, resp. tých primeraných obmedzení a povinností, ktorých povaha pripúšťa kontrolu technickými prostriedkami. Z hľadiska základnej charakteristiky zmien v Trestnom zákone je potrebné poukázať na to, že kontrola technickými prostriedkami bude obligatórna v prípade trestu domáceho väzenia a v ostatných prípadoch bude ako fakultatívny prostriedok kontroly výkonu rozhodnutí vydávaných v trestnom konaní. Využitie kontroly technickými prostriedkami prichádza do úvahy len u tých primeraných obmedzení a povinností, ktorých povaha pripúšťa kontrolu ich dodržiavania technickými prostriedkami, resp. tých obmedzení a povinností, u ktorých je objektívne možné zabezpečiť kontrolu ich dodržiavania technickými prostriedkami. Z aktuálneho katalógu primeraných obmedzení (§ 51 ods. 3) ide o zákaz účasti na určených verejných podujatiach, zákaz požívania alkoholických nápojov a zákaz vstupu na vyhradené miesta alebo priestory, na ktorých bol spáchaný trestný čin. V prípade povinností (§ 51 ods. 4 TZ) ide o príkaz nepriblížiť sa k poškodenému na vzdialenosť menšiu ako päť metrov a nezdržiavať sa v blízkosti obydlija poškodeného. Kontrola technickými prostriedkami bude v prípade podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody fakultatívna a jej využitie bude závisieť na úvahe súdu

Zhrnutie

Autor sa v príspevku zaoberá novým prvkom v trestnom práve – kontrole výkonu rozhodnutí technickými prostriedkami. Kontrola technickými prostriedkami nie je sankčným mechanizmom, ale je nástrojom kontroly výkonu zákonom ustanovených rozhodnutí, ktorými sa ukladajú zákazy, povinnosti alebo obmedzenia (sankcie). Kontrolovaná osoba sa bude podieľať na náhrade nákladov, ktoré štátu budú vznikať s prevádzkou technických zariadení. Výkonom kontroly technickými prostriedkami a preskúmaním splnenia podmienok použitia takejto kontroly bude poverený probačný a mediačný úradník. Využitie elektronického monitoringu je možné pri ukladaní trestu zákazu účasti na verejných a športových podujatiach, prípadne v prípadoch domáceho násillia ako kontrola nepriblíženia sa k určitej osobe. Zavedenie elektronického monitoringu má význam aj pri využití inštitútu podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody, pri ktorom by takáto forma kontroly

Summary

The author in this paper deals with a new feature in criminal law – enforcement inspection by technical means. Checking the technical means is not a sanction mechanisms, but is a tool for monitoring the performance of law laid down by the decision imposing prohibitions, obligations or restrictions (sanctions). Controlled person will participate in the reimbursement by the state will arise with the operation of technical equipment. The performance of checks by means of investigation and that the conditions of use of such controls will be responsible for probation and mediation officers. Use electronic monitoring is possible when the sentence tendering for public and sports events, or in cases of domestic violence as a check zoomed to a particular person. The introduction of electronic monitoring is important, even at the institute of conditional release from imprisonment, in which such form of control could have effect when considering judges of the risk of failure in re-sentenced.

Použitá literatúra:

1. Mašlanyová D. Trestné právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť. 2. doplnené a prepracované vydanie / D. Mašlanyová a kol. – Plzeň : Vydavateľstvá a nakladateľstvá Aleš Čeněk, 2016. – 624 s.
2. Šimovček I. Trestné právo procesné. 2. rozšírené vydanie / I. Šimovček a kol. – Plzeň : Vydavateľstvá a nakladateľstvá Aleš Čeněk, 2016. – 407 s.
3. Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon.
4. Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok.
5. Zákon č. 78/2015 Z. z. o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

---

doc. JUDr. Jaroslav Klátik, PhD,

*Katedra trestného práva, kriminológie, kriminalistiky a forenzných disciplín
PrF UMB Banská Bystrica*